

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р инж. Вяра Георгиева Пожидаева,

МГУ „Св. Иван Рилски“, катедра „Техническа механика и машинознание“

върху дисертационен труд на тема **“Оптимизиране на конструктивните параметри на центробежно-ролкова мелница”**

за придобиване на образователната и научна степен **„доктор“**

Научна област на висшето образование: **5. Технически науки,**

Професионално направление: **5.8. Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми**

по докторска програма: **„Механизация на мините“**

Автор на дисертационния труд: **инж. Симеон Йорданов Сезонов**

Настоящата рецензията е изготвена в съответствие с изискванията на чл.6 (3) от ЗРАСРБ и чл.27 (1) от Правилника за неговото прилагане и на основание заповед на Ректора на МГУ за назначаване на научно жури (Зап. No P-582/08.07.2021 г.) и решенията на журито, взети на неговото първо заседание на 20.07.2021 г.

1. Общи сведения за процедурата

Инж. Симеон Йорданов Сезонов е зачислен за докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Механизация на мините“ със срок на обучение три години (2017 - 2020 г.) със заповед на Ректора на МГУ No P- 1029 / 27.10.2017 г. За научни консултанти на докторанта са били назначени проф. д-р Михаил Василев Вълков и доц. д-р Христо Константинов Шейретов. Докторантът е положил успешно специализираните си изпити и изпит по английски език. Той е отчислен с право на защита със заповед на Ректора на МГУ „Св. Ив. Рилски“- No P-874/05.11.2020 г. На разширен катедрен съвет от 01.07.2021г. на катедра „Механизация на мините“ работата е разгледана, обсъдена и е направено предложение за откриване на процедура за официална защита.

По процедурата за защита докторанта е представил следните материали:

- автобиография - CV;
- заповед на Ректора на МГУ за назначаване на научно жури за защита;
- дисертационен труд за придобиване на ОНС "доктор";
- автореферат на дисертация за придобиване на ОНС "доктор";
- Заповеди за зачисляване и отчисляване от докторантура;
- Удостоверение за положени изпити;
- Публикации и др.

2. Сведения за кандидата

Инж. Симеон Йорданов Сезонов завършва висшето си образование през 2009 г. – ОКС „магистър“ по специалността „Машиностроителна техника и технологии“ в Техническия университет в Габрово.

От 2009 г. до 2020 г. работи като асистент в катедра „Техническа механика“ на МГУ „Св. Иван Рилски“.

През 2008г. инж. Симеон Йорданов Сезонов завършва магистратура по „Психология“ във Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий“, а през 2019 г. – магистърска програма „Технологии за обучение по математика и информатика“ в СУ „Св. Климент Охридски“. Има „Педагогическа правоспособност по математика и информатика“ придобита в СУ „Св. Климент Охридски“ в периода 01.10.2015г. до 01.12.2016г., и педагогически опит и познания за работа със студенти. Притежава умения за работа с AUTOCAD, Windows, Word, Excel, Solidworks и добри познания по английски език. Понастоящем работи като учител в 72 ОУ „Христо Ботев“, София.

3. Анализ на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от **149** страници, като включва увод, **5** глави посветени на решаване на формулираните основни задачи, списък на основните приноси, списък на публикациите по дисертацията, и използвана литература. Работата включва общо **80** фигури и **10** таблици.

Отделно са разработени **7** приложения към дисертационния труд с обем **60** стр., които съдържат **18** фигури и **8** таблици. Дисертационният труд е оформен в съответствие със специфичните за област „Технически науки“ изисквания. Графичната част и илюстрациите са с добро качество. Подреждането на материала следва логична последователност.

3.1. Актуалност на разработвания в дисертационния труд проблем

Съвременните тенденции за усъвършенстване на процесите по обогатяване на минерални суровини са свързани с разработването на енерго– и ресурсо–спестяващи технологии.

Имайки предвид, че около 60% от капиталовложенията в обогатителните фабрики се падат на мелничните цехове, а около 50% от електроенергията в тях се изразходва за смилане на рудата, усъвършенстването на конструкциите и технологичните параметри на машините за смилане и въвеждането на нови методи на въздействие върху смилания материал, е перспективно направление в развитието на рудоподготвителната техника.

В световен мащаб се провеждат изследвания, свързани с разработването на нови конструкции мелници и с усъвършенстването на съществуващите такива с цел постигане на по–висока производителност, по–малък относителен разход на електроенергия, по–голям коефициент на полезно действие и др. В това отношение центробежните ролкови мелници са един от представителите на непрекъснато усъвършенстваните машини за подготовката на минерални суровини. Всичко това доказва, че дисертационния труд е посветен на решаването на значим за практиката проблем и е актуален.

3.2. Кратка характеристика на материала върху, който се градят приносите на дисертационния труд.

В **първата глава** на дисертацията, авторът разглежда особеностите на центробежните ролкови мелници, принципът им на работа и класификация на основните типове конструкции, както и механичните процеси протичащи в тях. Направен е литературен обзор и патентна справка за развитието и усъвършенстването на конструкциите на центробежните ролкови мелници.

На базата на направения литературен обзор и патентно проучване в **глава втора** са определени основните направления за усъвършенстване на центробежно–ролкова мелница и са формулирани целта и задачите на изследването, като последните включват: изследване на механичното поведение на частица от материала за смилане с цел да се увеличи пътя ѝ в активната зона на мелницата; усъвършенстване на формата на мелещите тела; усъвършенстване на формата на устройството за предварително натрошаване на късовете руда за смилане; създаване на механо–математически модел на предлаганата усъвършенствана конструкция на мелница за оптимизиране на нейните технологични параметри, както и на виртуален модел с цел провеждане на компютърни симулации и подготовка за реализиране на прототип.

В **глава трета** се разглеждат теоретичните основи на механиката при разрушаване на твърди тела при разпространението на пукнатините в крехки и пластични материали. Разгледани са също и основните видове сили (на натиск, на срязване и ударно натоварване) действащи върху материалите при процеса смилане, отчитайки необходимата степен на разрушаването при подготовката на материала и неговия зърнометричен състав. Подробно е разгледан случай на крехкото разрушаване, характерно за материалите подлежащи на смилане в мелници подобни на обекта на изследване. Авторът достига до извода, че за оптимизация на процеса смилане е необходимо да се определят кинематичните параметри на частиците в работното пространство на изследваната центробежно-ролкова мелница.

Глава четвърта е посветена на изследване на механичните процеси в центробежно-ролкови мелници и аналитични пресмятания. На базата на прототип на многоетажна центробежно-ролкова мелница се предлага усъвършенстване на нейната конструкция, което се състои в:

- разработване на нова конструкция захранващо устройство към мелницата с възможности за предварително разтрошаване на материала и.

- оптимизиране на формата на смилещите ролки, с цел осигуряване на необходимия зърнометричен състав на изходния материал от смилането.

Направено е математическо описание на движението на късовете руда в устройството за предварително разтрошаване и е изследвано движението на частиците руда в работното пространство. От предвидените 4-ри режима на работа на мелницата (със застопорен или с подвижен кожух, с вибриращ застопорен или вибриращ подвижен кожух) в дисертацията е разгледан само режимът с въртящ се кожух без наличие на вибрации, като за него са изведени аналитични зависимости. Получени са числени решения на нелинейните диференциални уравнения на движението.

Във връзка с оптимизацията на формата на ролките са изведени и аналитичните зависимости за изменението на кинематичните им параметри в съответствие с приложените върху тях центробежни сили.

Глава пета е описание на проектираната мелница за фино смилане на медна руда и определяне на динамичното натоварване на възлите ѝ. В главата са описани етапите на проектиране на предлаганата конструкция с помощта на специализираната CAD система Autodesk Inventor за 3D машинно конструиране, които включват:

- геометрично моделиране в CAD средата на съставните компоненти, сглобените единици, стандартните елементи и сглобяването им в цялостен механо-математичен модел;
- софтуерно якостно и кинематично изчисляване и геометрично оразмеряване на механичните предавки и съединения;
- анимиране на кинематичните движения на подвижните звена;
- симулиране на възникващите динамични процеси;
- анализиране и оптимизиране на геометрията на центробежно-ролковата мелница.

При моделирането са получени диаграми на натоварването от действащите сили и моменти в конструкцията, необходими за определяне на нейната износоустойчивост и ремонтпригодност.

3.3. Литературни източници

Литературната справка съдържа общо **97** литературни източници, **71** публикации и **26** патента, като **34** са на латиница и **63** на кирилица. Съдържанието на литературната справка показва, че докторантът се е постарал да се запознае задълбочено с проблемите по дисертацията отразени в публикациите у нас и по света.

3.4. Познаване на проблема

Съдържанието на работата и анализът на съществуващите литературни разработки показва добро познаване на поставените в дисертацията проблеми от страна на докторанта. Предлаганите методики и алгоритми могат да се ползват, както за изследователски разработки, така също и при решаване на практически задачи в проектирането на машини и съоръжения.

4. Приноси на дисертационния труд

Темата на дисертационния труд включва решаването на проблеми от две области на изследване - механика и основи на конструирането, като първата определено преобладава в дисертацията. Авторът е ограничил работата до създаване на модел на изследването с подходящи числени примери. Във връзка с това, приносите в дисертационния труд могат да бъдат определени като научно-приложни разделени също в две групи:

- *Приноси към механиката от теоретико-аналитичен характер*

Изведени са диференциални уравнения за движение на частица от предназначения за смилане материал по конусната повърхност на устройството за предварително

натрошаване и диференциални уравнения за движение на материална частица по вертикалния кожух на машината в етапа на смилане.

Предложен е метод и алгоритъм за многовариантен избор на оптимален режим на работа на центробежно-ролкова мелница.

Аналитично са получени зависимости за изменението на кинематичните параметри на работните органи на мелницата при наличие на ексцентрицитет между осите на ротора и кожуха, което е от значение за избора на ъглова скорост на ротора, едрина и интензивност на подавания за смилане материал, избор на търкалящи лагери и др.

- Приноси от конструктивен характер

Създаден е модел на устройство за предварително натрошаване на материала преди попадането му в работното пространство на мелницата.

Създаден е 3D – цифров модел на предложената конструкция на центробежно-ролкова мелница, като са изследвани динамичните натоварвания на възлите на мелницата и са получени силите, действащи в тях. Предложеният модел ще направи възможно механичното оразмеряване на конструкцията и изготвянето работна конструктивна документация за нейното изработване.

5. Автореферат

Авторефератът е разработен съгласно изискванията на ЗРАСРБ. Текстът на автореферата съответства на съдържанието на дисертационния труд и отразява основните положения от него. Авторефератът е в обем от 38 страници и дава достатъчно пълна представа за съдържанието на работата и приносите на докторанта.

6. Оценка на публикациите по дисертационния труд . Цитирания

Докторантът е представил четири публикации, свързани с дисертационния труд, от които две са самостоятелни и две в съавторство. Разработките са публикувани в периода от 2011 г до 2014 г. Две от публикациите са публикувани в сборник доклади от XIII Международна научна конференция ВСУ 6-7 юни 2013г. , а другите две са статии, публикувани в Годишник на МГУ „Св. Ив. Рилски“, съответно том 54, свитък II, 2011 и том 57, свитък II, 2014г. Съдържанието им е отразено в текста на дисертационния труд. Проблемите, които се разглеждат в тях, дават основание да се заключи, че те са дело на докторанта.

Докторантът не е предоставил данни за наличие на цитирания на негови публикации.

7. Критични бележки и препоръки

Основните резултати на представения дисертационен труд са в две направления, механика и машинно конструиране. Тези резултати дават основания за по-нататъшно развитие на настоящата работа в едно от двете направления, като препоръчвам да се разшири броя на факторите влияещи върху износването в динамичен режим (твърдост, абразивност, относително тегло на материала, постъпващ за смилане и др.), като се отчетат еластичните характеристики на системата и се направи подходящ избор на материали за изработването елементи от конструкцията.

Считам, че за окончателния избор на оптимална конструкция, трябва да бъдат изследвани по-задълбочено и експлоатационните характеристики на конструкцията като: износоустойчивост, ремонтпригодност, стабилност, енергоемкост, производителност и др., които ще предоставят възможност за реално определяне на нейната конкретна приложимост.

По дисертационния труд мога да направя следните забележки:

- забелязани са стилови грешки и използване на некоректни технически термини;
- забелязани са технически грешки по отношение на графичната част като липсващи фигури и оформяне на текстови документи по стари стандарти.
- не малък брой от посочените литературни източници, не са намерили своето място в текста на дисертацията, което считам за недостатък
- на места дименсиите не са записани съгласно конвенциите, заложен в SI и изискванията на наредбата за единиците за измерване, разрешени за използване в Република България.

8. Лични впечатления за кандидата

Познавам инж. Симеон Сезонов като колега и уважаван от студентите преподавател в МГУ „Св. Ив. Рилски“. От представените изследвания, публикационната дейност и резултатите от дисертационния труд считам, че той е изграден специалист в областта на механиката и моделирането на обекти от минната механизация и притежава способности за реализиране на самостоятелни научни изследвания.

9. Заключение

Считам, че представеният ми за рецензиране дисертационен труд представлява завършена научна разработка, отговаряща на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България. Поставените цел и задачи са решени на необходимото за научната степен ниво. Постигнатите резултати представят автора му като изграден изследовател и ми дават основание да предложа на Научното жури да присъди образователната и научна степен **„доктор“ на маг. инж. Симеон Йорданов Сезонов.**

30. 08. 2021 г.

Рецензент: .....

(проф. д-р инж. В. Пожидаева)